СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 142. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 20 червня 1935. — VOL. XLIII. No. 142. Jersey City, N. J., Thursday, June 20, 1935. THREE CENTS

ПРОЄКТ ВАГНЕРА ПРИХОДИТЬ ПІД ДЕБАТУ.

ВАШИНҐТОН. — Робітничий комітет палати послів конґресу переконав комітет для порядку дня, щоби він поставив як найближчу справу до дебатування проєкт закона сенатора Вагнера про полагоджування спорів між робітниками й підприємцями.

Члени робітничого комітету переконували конґресменів, що ухвалення законопроєкту Вагнера запобіжить великим страйкам, що грозять промислови. В конґресі збирається проти проєкту велика опозиція конґресменів, прихильних підприємцям. Багато з них збираються з поправками до проєкту.

РЕПУБЛИКАНЦІ ПРО ЗАКЛИК ПРЕЗИДЕНТА ДО БЕЗПАРТІЙНОЇ ЗАПОМОГИ.

ВАШИНҐТОН. — Републиканські провідники висмівають заклик президента Рузвелта до безпартійности, виданий президентом на зїзді начальників урядових стейтових запомогових бюр, як нову політичну штучку.

Мелвин Ітон, голова републиканського комітету в стейті Ню Йорк, видав публичну заяву, в котрій вичисляє довгу низку фактів, що в них, на його думку, федеральний уряд уживав фондів, призначених на запомогу, в партійних цілях, себто там, де вони можуть помогти демократичним кандидатам.

СЕНАТ БУДЕ РОЗСЛІДЖУВАТИ ЗАКИДИ ПРО ПЕРЕКУПСТВА В УРЯДІ.

ВАШИНҐТОН. — Як тільки подано до публичного відома зміст закидів, які поробив кількох урядовим бюрам Ювинг Мичел, заступник секретаря торговлі, сенат негайно постановив розвести слідство в справі цих закидів.

Справу віддано до розсліду сенатському комітетови для торговлі. Першим свідком, що його мається переслухати, буде самий Мичел, котрий закидає урядовцям „ґрефт", себто перекупства, й фаворитування приятелів.

МАЮТЬ СЛІДИТИ ЗА ОБТИНАННЯМ ЗАПЛАТИ.

ВАШИНҐТОН. — Джеймс О'Ніл, новий адміністратор уряду для відбудови краю, предложив уже президентови довгу низку фактів, які доказують, що підприємці в ріжних промислах уживають неважнення судом старого закона про відбудову краю для обтинання робітничої заплати та продовжування годин праці.

Президент приказав адміністратови збирати всі такі факти для урядового вжитку.

БУНТ ВЯЗНІВ У КОПАЛЬНІ.

ЛЕНСИНҐ (Канзас). — У копальні вязниці стейту Кензас збунтувалися вязні, що працюють у тій копальні. Вони схопили 11 сторожів як заложників та зажадали від заряду поправи своєї їжі та лікарської опіки. До бунту прилучилися 347 вязнів.

Потім вони звільнили двох сторожів, але як заряд відкинув їх домагання та загрозив їм слізними бомбами й кулями, якщо не піддадуться, вони почали нищити уладження копальні.

ЗГИНУЛА ВІД ЕЛЄКТРИКИ.

БОСТОН. — Коли Елдридж Вотсон пробував відчинити двері свого автомобіля, котрим він приїхав, щоб забрати домів панну Джінету Ґов, 28-літню дочку полковника Чарлза Ґова, бувшого бостонського почтмайстра, він дістав такий удар елєктричним током по тілі, що аж відскочив від автомобіля. Панна Ґов, думаючи, що він жартує, вхопила за клямку автомобілевих дверей, щоби їх відчинити, і поражена електрикою впала на землю. Її зложено на інший автомобіль і повезено до недалекого лікаря, де пожарні сторожі й лікар пробували оживити її пульмотором. Їх заходи не повелись.

Показалося, що буря зірвала електричний дріт, котрий одним кінцем упав так, що дотикав передньої осі автомобіля Вотсона. Вотсон, видно, не згинув лише тому, що мав на ногах гумові кальоші, котрі переводять електрику дуже слабо.

ЗА ПРИКЛАДОМ АМЕРИКАНСЬКОЇ МОЛОДІ?

НЮ ЙОРК. — У крамниці одного місцевого ювілера зловлено молодого парубка, коли він під загрозою револьвера заставляв власника крамниці віддати собі всі гроші. На поліційній стації він подав спершу, що називається Франсуа Жюно, а потім, що називається Франсеско Пардо де Зелс. Показалося, що він має всього 20 літ та що його батько є ґенеральним консулем південно-американської републики Перу. До розбою вживав батьківського револьвера.

ЩЕ ДАЛІ БОРОТЬБА ПРОТИ БУТЛЕҐЕРСТВА.

НЮ ЙОРК. — Едвард Молруні, начальник стейтового уряду для продажу алкогольних напитків, каже, що уряд має ще далі багато клопоту з вишукуванням пачкованих напитків, себто таких, які появляються в продажі без контролі уряду.

Каже Молруні, що в цім стейті назагал крамниці трунків продають добрі трунки та що пачковані напитки продають переважно в ріжних салунах (коршмах).

ПОВІДОМЛЕННЯ ДЛЯ ВІДДІЛІВ 6, 8, 12, У. Н. СОЮЗА В ЙОНКЕРС І ҐЕЙСТІНҐ, Н. Й.

У ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 21-ГО ЧЕРВНЯ (JUNE) 1935 РОКУ

В ГАЛИ ЦЕРКОВНІЙ

29 CHESTNUT STREET, YONKERS, N. Y.

відбудуться

СОЮЗОВІ ЗБОРИ

О ГОДИНІ 7:30 ВВЕЧІР.

Всі члени У. Н. Союза, відділів 8 і 12 з Йонкерс і 6 з Ґейстінґ, Н. Й., обовязані прибути на ті збори. На зборах буде приявний головний предсідник У. Н. Союза, **М. Мурашко.**

Головна канцелярія У. Н. С.

СПРАВА „ПЯТОГО ЄВАНГЕЛІЯ".

Фотографічна знимка відривку з „Пятого Євангелія", який знайшли недавно в Єгипті, з замітками д-ра Белля, директора рукописів Британського музею, появиться на днях в англійських книгарнях у виді книжки п. н. „Відривок з невідомого Євангелія та інші рукописи старинного християнства". Видання має на меті дати вченим усього світу змогу познайомитися з рукописом і студіювати його. Оригінал — три листки папірусу, ясно жовтої тютюнової краски, очищені від бруду, вигладжені і стиснені між двома скляними плитками. В такому виді вони зберігаються в бібліотеці Британського музею. Від часу, як александрійський антиквар знайшов припадково „пяте Євангеліє", на фелаґські села горішнього Нілю налетіла ціла хмара антикварів і вчених, що глядають інших листків Євангелія. Досі їхні зусилля не увінчались успіхом.

КРАЛИ ЕКЗЕКУЦІЙНІ ГРОШІ.

В окружному суді в Перемишлі відбулися дві розправи проти чотирох возних городського суду в Яворові. Вони інкасували гроші з урядових екзекуцій і ховали їх до власної кишені. Одночасно в судових актах писали, що платники померли. Після переведеної розправи засуджено возного Сєка на три роки безоглядної вязниці. Майхра на півтора року, а Яна Федора і Твердохліба увільнено.

ПРИСУД НА ДУШОГУБА.

Перед судом присяжних у Львові відбулася розправа проти різника Мечислава Фіневича, що в одному з львівських шинків порізав ножем на смерть Адама Балу. Засуджено його на 7 літ вязниці, при чому Фіневич мусить відсидіти ще інші кари, які в попередніх процесах йому припинено. У звязку з цією розправою арештовано двох свідків, що зізнавали на розправі інакше ніж у слідстві.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ ЛОВЦЯ-УКРАЇНЦЯ.

З Форт Чіпвієн, далекої північної торговельної станиці в Алберті, доносять, що там утопився 29-літній ловець Франц Пилипюк з Пакстон підчас переправи човном через озеро Атабаска. Другий ловець, Кларенс Горниш, виратувався. Тіла втопленого не знайдено. Його родичі мешкають у Пакстон.

БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ.

За урядовим обчисленням у дні 27. квітня ц. р. у Польщі було 476,250 зареєстрованих безробітних; у порівнанні з попереднім тижнем на 12,069 осіб менше.

ЛІТАК У ПРАКТИЧНОМУ ЖИТТІ.

Австралія зачинає побіч Америки буди країною фантастичних можливостей. Недавно довідався світ про одного австралійського кравця, що обслугує на літаку своїх клієнтів, які живуть у ріжних, часто дуже далеких сторонах. Повідомлений телеграфічно, сідає на літак і летить сотки і тисячі кільометрів до клієнтів, щоби взяти міру і згодом тою самою дорогою відставити готовий одяг. Тепер повідомляє англійська преса про одного судддю, що їздить літаком у ріжні сторони і переводить на місці розправи. Віддалі бувають інколи такі великі, що пішки треба би йти цілі тижні, а то й місяці. Іншої комунікації туди покищо нема.

ЛЯГЛА МАДЯРКОЮ, А ВСТАЛА ЕСПАНКОЮ.

Коло Будапешту, в домі хеміка Фарчадя, стався такий випадок: Одна з дочок Фарчадя, на імя Іріс, 17 літ, пробудившися одного дня зо сну, забула про своє давнє життя і каже, що вона походить з Еспанії, називається Лукія де Сальвія, що родилася 1894 р. і що є мамою 14 дітей. Каже також, що вона вмерла тому кілька місяців і що саме пробудилася в домі Фарчадя. Просить, щоб її відіслати до Мадриду, до її мужа. Цікаве й те, що дівчина відпекується говорити по мадярськи, а говорить дуже добре по еспанськи. Еспанської мови вона ніколи не вчилася. Її відвезено до психіятричного заведення, де нею заопікувалися лікарі.

ПОМЕР БРАТ ҐРИЦЯ РАСПУТІНА.

В місті Томську в західнім Сибірі поліційне авто переїхало жебрака на вулиці. Він помер. Документи при вбитому виявили, що він був братом Ґриця Распутіна, „чорного духа Росії", що в останніх роках володіння царя Миколи II. мав кольосальний вплив на царську політику. Між документами знайдено один лист до вбитого, писаний Ґрицем Распутіном з царського Зимового Двірця на листках паперу царя Миколи. Вбитий був жебраком впродовж останніх 15 літ.

ВИПОВІЛИ ВІЙНУ РЕВМАТИЗМОВИ.

В Мадярщині і в цілій Европі сильно поширена недуга ревматизму. Тому недавно створились там Міжнародній Конґрес проти Ревматизму, який сплянував повести безпощадну боротьбу проти тієї тяжкої й докучливої недуги. Столиця країни, Будапешт, стає світовим осередком протиревматичної кампанії. Наступного року створиться там міжнародній шпиталь для лікування ревматизму, а медичні дослідники з цілого світу досліджуватимуть у ньому методи лікування тієї недуги.

НІМЕЦЬКИЙ ПОЄДИНОК.

У Рущині, в місті Мільгайм, власник великого млина Герман Шлінкер визвав на поєдинок купця Вольшлеґера за те, що той залицявся до його жінки. Поєдинок рішили перевести старонімецькою зброєю — тяжкими молотами з довгими руками. Вибрали місце над рікою Румбах. 4 секунданти придивлялись боротьбі. Противники, вимахуючи молотами над головою, довго вимінали один одного, щоб знайти відповідну хвилину, коли найкраще влучити другого в голову. Виграв Вольшлеґер, розбивши Шлінкерови, що мав 26 літ, череп. На місці поєдинку залишився труп.

ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖЕБРАКІВ.

Є і такий. Виходить він у Парижі. Видає його один нотаріяльний урядовець, що попав у нужду, а хотів надалі жити з пера. Називається цей журнал „Журналь де Мандіго", має такий самий формат як інші паризькі денники, передовиці, новинки, почтову скриньку та оголошення. Між оголошеннями є такі: „Продаю свобідне місце в багатім, малім, провінціяльнім містечку". „Церква, куди ходить багато людей, недалеко від..., середній заробіток денно 25 фр. відступить... Поважні пропозиції слати на адресу..." У статтях редакція постійно пригадує жебракам, що повинні боронити своїх професійних інтересів і не допускати до себе осіб іншої професії.

ЗАМУЖНІМ ЖІНКАМ НЕ ВІЛЬНО НОСИТИ ДІВОЧОГО ІМЕНИ.

Покликуючись на рішення віденського суду, відкинув віденський маґістрат прохання лікарської палати, щоб дозволити підписуватися замужнім лікаркам окрім імени мужа ще своїм дівочим назвищем. Це рішення мотивували так: Згідно з законом має жінка носити імя свого чоловіка. Ця постанова опирається на тому, що мужчина — голова родини і що тільки у випадку зміни назвища чоловіка може змінятися своє назвище і жінка. Додавати дівоче назвище до чоловічого треба вважати за зміну назвища. Отже зміна назвища жінки, коли подруже треває далі, виключена.

БАГАТО ПЄ, АЛЕ Й ДОВГО ЖИЄ.

Найстаршої жінкою у Франції є мадам Войнар з місцевости Кар біля Блей. Вона має 107 років життя, знаходиться в доброму стані здоровля й живе зо своїми двома дочками, 84 й 80-літною. Мадам Войнар каже, що найбільш зо всього любить вона вино. Пє його немало від ранньої молодости до цього часу, а навіть доливає його до своєї зупи.

МАҐІСТЕР ПРАВ ВОЗНИМ.

Яскраве світло кидає на положення нинішної молоді, яка кінчить вищі студії, факт, що до маґістрату в Познані приняли за возного одного студента, що скінчив правничі студії й здобув ступінь маґістра. Молодий чоловік надармо старався за якунебудь посаду, що відповідала би його студіям, аж врешті вніс оферту на це скромне становище, яке йому остаточно й дали. Тепер не потребує бодай голодувати.

СВІТАЄ, БО ЗЛОМАНО ВЕРСАЙСЬКИЙ ДИКТАТ, КАЖУТЬ НІМЦІ.

БЕРЛІН. — У цілій Німеччині панує величезна радість з приводу цього, що вже підписано в Лондоні договір у справі морського збровння Німеччини, яка тепер зможе мати фльоту, сильну на 35% у порівнанню з фльотою англійською. Це є великий здобуток, коли зважиться, що британська імперія розкинена по цілім світі й потребує для її охорони величанської фльоти, а Німеччина має до оборони, порівнуючи, невелику прибережну смугу над Балтиком. Договір цей є виразним ударом у версайський диктат. І то ударом, який походить від Англії, себто тої великої держави, яка перша цей договір підписувала.

Німецькою будучою морською силою найбільше залякані тепер Совєти, бо Німеччина зможе їх успішно заатакувати зі сторони моря.

НОВА УКРАЇНСЬКА ФУНДАЦІЯ В КРАЮ.

ЛЬВІВ. — Минулого року ввійшла в життя фундація ім. Ілії й Іванни Кокорудзів у Львові, якою був новий шкільний будинок „Рідної Школи". А цього року повстає нова фундація тих самих фундаторів. Бл. п. Ілля Кокоруд, бувший ґімназійний директор і голова „Рідної Школи", залишив у заповіті половину своєї реальности на Гуцульщині, в Дорі, а пані Іванна Кокорудзова записала нотаріяльним актом другу половину цієї реальности, зложеної з двох мешкальних домів (19 кімнат), будинку економічного і городу на ремісничо-промислову школу під управою оо. Студитів у Дорі. Брати Студити будуть вести у згаданій фундації науку столярства, кушнірства і шевства та берегти гуцульське мистецтво. Пані Кокорудзова як співфундаторка вивіновує фундацію в поле, живий і мертвий інвентар та будує для оо. Студитів каплицю в гуцульськім стилю. Засобом удержання фундації, крім господарки і виробництва, буде також сезонове ведення пансіону для літників, які малиб там знайти не лише вигідне приміщення і добрий харч, але й милу атмосферу. Фундацію відкривають з надією, що вона стане осередком освідомлення й економічного двигнення Гуцульщини.

ПРАВОСЛАВНІ В ГАЛИЧИНІ РУХАЮТЬСЯ.

ВАРШАВА (Польща). — Місійний комітет варшавсько-холмської дієцезії рішив поділити православний деканат у Галичині з адміністраційних оглядів і з огляду на його величину на два деканати. Один з осідком у Львові залишиться далі під кермою архимандрита Фільотеля, другий буде відкритий для Лемківщини і ним буде кермувати о. Григорій Павлишин, відомий православний діяч і колишній редактор митрополичого „Слова" у Варшаві. Одночасно рішено заснувати православний монастир для Лемків. Де буде його осідок, ще не знати.

А. ЛІВИЦЬКИЙ ПРО ДОГОВОРИ, ЗАКЛЮЧУВАНІ В ІМЕНІ УКРАЇНИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Андрій Лівицький оголосив в імені У. Н. Р. заяву, якою заповідає, що Україна не визнасть ніяких міжнародніх договорів, які підписує в її імені наїзник. Протест цей поміщено в ґазеті „Журналь де Женев", але звернений він у сторону тільки одного українського наїзника: Совєтів.

ПРОГОЛОШУЮТЬ ВПИСИ ДО ЛИЦЕЮ В ЧЕРНИЦІ.

ЛЬВІВ. — Куратор львівської шкільної округи оголосив вписи до Українського Хліборобського Лицею в Черниці, повіт Жидачів, на шкільний рік 1936-7 до першої кляси. Науку попередить практика в господарствах від вересня 1935 р. До першої кляси можуть бути приняті кандидати, що скінчать бодай 17 літ, а не перейдуть 21 літ. Мають теж мати скінчених шість кляс середньої загально-освітньої державної школи. Ученики лицею платять таксу 10 злотих і адміністраційну таксу 220 злотих річно.

ПОХОРОН Д-РА АНДРІЯ ЧАЙКОВСЬКОГО.

КОЛОМИЯ (Галичина). — Похорон письменника й громадянина Андрія Чайковського відбувся при великім здвизі народу і в приняві численної делеґації зі Львова від усіх центральних установ. Прибули теж висланники з інших міст Галичини. Промовцями були самі визначні діячі.

ЩО ПОДАЄ ЖИДІВСЬКА ТЕЛЕҐРАФІЧНА АҐЕНЦІЯ З ГАЛИЧИНИ.

ТЕРНОПІЛЬ (Галичина). — Жидівська аґенція подає, що Українець Василь Деєленко перейшов на жидівську віру, щоб одружитися з жидівською дівчиною, яка називається „Ґітлер". Дівчина та походить зі старого жидівського роду, який носив імя „Ґітлер" віддавна. Тільки недавно один член родини змінив імя на інше за дозволом польського уряду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОРУБУВАВ ВІКНО В ЕВРОПУ

Минуло сорок років від смерти Михайла Драгоманова. Спершу кілька дат:

Родився в 1841 р. на Полтавщині. Походив зі старого козацького роду, освіченого й вільнодумного. Скінчивши ґімназію, віддався в університеті студіям історії, став доцентом у київськім університеті, а щоб заробляти на хліб, взявся за публіцистичну і ґазетярську працю, використовуючи це поле для пропаґанди української справи. Перебуваючи на дальших студіях за кордоном, познайомився ближче з українським життям у Галичині і на Закарпаттю, як теж навязав звязки з ріжними культурними европейськими центрами. Вернувся назад до Києва та мусів його покидати, переслідуваний царською владою. Перебуваючи в Женеві, в Швайцарії, дописує не тільки до українських і російських ґазет та видавництв, але забирає слово в обороні українського народу по часописах і видавництвах ріжних народів, пишучи по французьки, італійськи, еспанськи й анґлійськи. Кінчить життя як професор всесвітньої історії в Болгарії.

Про Драгоманова появилося вже багато критичних статей і студій. Але ледви чи це все вистарчає, щоб можна мати повний, ясний образ діяльности цеї бульщобуды надзвичайної людини. Виходячи з державницького і соборницького становища теперішнього часу, можна знайти в нього багато такого, що не відповідає нашим теперішнім почуванням і нашому розумінню, хочби тому, що він був проти відірвання України від Москви. Та й тут не забуваймо, що вже його величезна збірка історичних пісень українського народу дає своїм матеріялом і змістом висказ одному: безустанній боротьбі українського народу за те, щоб мати свою землю і на ній бути господарем, і тому, що Україна це окремий край, а Українці це окремий нарід від Москви і Польщі. Крім того цими політичними піснями українського народу Драгоманів доказував, що український мужицький нарід дійшов до такого розуміння громадських справ, що ті думки можна подибати тільки в творах найбільш освічених европейських людей, що вславились найвільнішими думками.

Драгоманів боронив українське слово перед світом у часах панування найбільшої реакції на Україні під Москвою. Саме тоді взивав він українську інтеліґенцію служити „мужицтву" на Україні, бо „кожний чоловік, що вийшов з України, кожна копійка, витрачена не на українську справу, кожне слово, сказане не по українському, це видаток з української мужицької скарбниці, видаток, котрий при теперішніх порядках не звернеться в неї нізвідки". Чи під таку науку не підпишеться і сьогодні навіть найкрайніший український націоналіст? Те, що перестаріле, відпаде, а те, що було живе в Драгоманова, останеться. Та найбільше буде вдячним наш нарід Драгоманову за те, що він перший відчиняв Україну Европі, а Українцям — Европу, оту культурну, духову.

ІВАН ФРАНКО ПРО МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

(З книжки „Молода Україна", писаної в 1910-тім році).

(1)

Як для лікаря нема нічого приємнішого понад слідження, як хорий звільна приходить до здоровля, як у нього вертається орґанічне тепло, обіг крови наближається до правильної норми, появляється апетит, вертається блиск очей і здорова краска на лиці, а там починають прибувати сили, росте бажання руху, — так і для історика нема нічого приємнішого, як слідити реґенераційний процес нації, що з важкого духового й політичного пригноблення звільна, але постійно двигається до нормального життя.

В станніх 20 літах XIX. віку ми пережили такий процес. Може він діждеться свого історика, більш обєктивного і з ширшим поглядом, ніж може бути один із діячів тої доби. Оттим то я можу дати тільки деякі матеріяли для такого будучого історика, можу нашкіцувати поодинокі фази того процесу радше способом мемуариста, і так, як вони представляються мені тепер, по 20 літах, коли багато тоді неясного прояснилося, багато, що тоді збуджувало пристрасти, тепер пережилось і давно похоронене; неодно, що тоді вважалося метою, тепер являється тільки милевим стовпом на безконечнім шляху людського розвою.

Як усяка доба застою і пригноблення має в собі зароди нового руху, нових сил, що чекають тільки нагоди, щоб розвинутись і проявити себе, — так було і з добою нашого національного застою та розбиття. Ініціяторами нового руху були, по части проти власної волі, по трохи навіть діячі реакції у нас і в Росії. Удар, який заборонив українське слово в Росії, викинув за границю кількох високо талановитих і широко освічених людей і зробив те, що вони не потонули в морі російської науки й публіцистики, але винесли українське слово на широку европейську арену і, присвятивши свої сили науковій і публіцистичній праці українською мовою, дали українській літературі низку книжок високої стійности, а рівночасно привчили европейську і специяльно російську публику прислухуватись арґументам та бажанням Українців. Ця перша українська еміґрація в Европу відіграла немаловажну ролю в розвою вільнолюбних ідей у всій Росії; особливо писання Михайла Драгоманова мали в своїм часі велику вагу і не стратили ще й досі великої вартости.

Та для нас, Українців, більше значіння від його програмових та політичних праць мали його критичні статті, його звістки, подавані про наше письменство в заграничні літератури, його чисто наукові історичні, історично-літературні та фолькьорні праці. Майже кожда з тих праць кидала нове світло на нашу минувшину, відкривала нові горизонти, вчила нас розуміти нашу історію і нашу теперішність, вникати в інтереси живих людей, розуміти й поважати їх. Уся його діяльність була одною великою проповіддю невтомної праці для добра і піддвигнення рідного народу. Та що було характеристичне в нього і що лютило його противників, це його тверезий, ясний, трохи скептичний ум, ворог усякої фрази, всякої фальшивости і невтральности. Це той його погляд, звернений усе на суттєве, основне і практичне. Зарівно Галичанам, у котрих доживала свого віку польська романтика, підмішана німецькою сентиментальністю і Кулішівським бомбастом, як і Українцям, привиклим годуватися широкими „общелюдськими" фразами та загальниками, нахапаними з російських журналів, той скептицизм Драгоманова, його гризький гумор і його багатостороннє, солідне знання аж надто часто бували невигідні. Аж надто часто противники не вміли чи не хотіли в тім різкім та невблаганім полємісті добачити гарячого серця, що боліло над сумним станом рідного краю. Він був немов той огонь: хто наближався до нього необережно, мусів попектись, і тоді забував про те животворне тепло і світло, що йшло від нього.

Драгоманів не був одиноким українським еміґрантом у серці Европи. Обік нього працювали довше або коротше ще деякі.

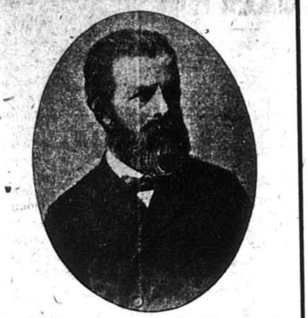
Правда, ця еміґрація, хоч невелика, але зложена з людей винятково здібних, не мала такого значіння для розвою України, якого можна було надіятись і яке свойого часу мала наприклад еміґрація Герцена або навіть Бакуніна та Оґарьова. Українська нація не була ще дозріла до того, щоб мати й удержувати в Европі свою амбасаду. Еміґранти не знаходили в ріднім краю ані такої масової симпатії, ані такої підмоги, на які могли числити і які були потрібні для успіху їх діла. Навпаки, обставини зложилися так, що майже від перших кроків еміґрантів за границею їх дороги розходилися з тою дорогою, куди йшла світліша часть їх товаришів у краю. Розпочавши свою еміґраційну публіцистику у Відні, Драгоманів швидко і не зовсім обдумано переніс її до Женеви. Це значило не тільки ґеоґрафічне, але й ідейне віддалення: із конституціоналіста, яким він виступав у Росії й у Відні, Драгоманів у Швайцарії робиться соціялістом-анархістом і силкується на тім соціялістичнім анархізмі покласти підвалину нового українського руху. Для таких поглядів тоді ані на Україні ані в Галичині не було розуміння: в Галичині вони були попросту якимись страхопудами, що про них навіть думати було страшно. Таким способом українська еміґрація сама собі підривала коріння; ідеї висловлювані в „Громаді", були занадто далекі, занадто ідеальні, абстракті, щоб яканебудь більша ґрупа чи громада могла запалитися до них. „Громада" виходила неправильно і залягала на складі в Женеві. Уряди не тільки в Росії, але і в Австрії, користаючи з радикально-анархістичних термінів, заборонювали видання, конфіскували книжки з почти; пересилка задля обєму книжок була непрактична, майже неможлива, і по кількох томах видання впало і кружок еміґрантів розбився.

Тимчасом у Галичині відбувалася цікава еволюція, правда, покищо в невеликім кружку молодіжи. По части через Київ, а по части з Відня, а то й безпосередньо з Ціріха, Лондону й інших центрів проґресивного руху доходили сюди імпульси нового життя. Горяча проповідь Драгоманова, ведена крім друкованого слова також при помочі оживленої кореспонденції, головним своїм змістом мала те, щоби привчити Галичан читати, студіювати, відучити їх від пустої фразеольоґії і витрати часу, а засадити за реальну працю. Він звертав увагу на насущні потреби народу, на застій у політичнім життю, на неуцтво й поверховість світочів і проводирів Галицької Руси; як із найтяжчим ворогом воював із привичним у нас крутійством, породженим бюрократичною школою, і не переставав допікати людям доти, доки не докопався в їх душі до живого й болючого. Його статті й листи, то були для значного числа Галичан мов удари батога; вони пекли й боліли, часто трафляли невинуватих, бували несправедливі, але завсіди змушували думати, входити в глиб справи, обрахуватися з власним сумлінням. Непедаґоґічна в подробицях, ця метода була чудово відповідна власне до розбурхання грубошкірої, лінивої та байдужної рутенської натури.

Був час, коли в нас уважали, а певно ще й досі дехто вважає Драгоманова пропаґатором соціялізму серед галицької молодіжи. Такий погляд зовсім несправедливий; це видно з тої частки його листування з деякими Галичанами, яку досі опубліковано; це ще ліпше буде видно, коли буде опублікована дальша його кореспонденція. Можна сказати, щ в своїх листах, як і в своїх статтях, до соціялізму й соціялістичних теорій, Драгоманів доторкався дуже рідко, завсіди заявляючи, що він не почуває себе компетентним входити в подробиці. Навпаки, він нераз остерігав молодших, гарячих соціялістів не надто діймати віри соціял-демократичним конструкціям будучини, бачачи в них значну пайку жидівської зарозумілости. Отже не соціялістичні теорії чинили Драгоманова таким страшним, а то й ненависним для реакційної части нашої суспільности, а власне його пропаґанда, що так скажу, одноцільности людської одиниці, пропаґанда щирости, простоти й постійности в сповнюванню принятих на себе обовязків, явного й рішучого висловлювання своїх переконань і поступування згідно з тими переконаннями. Отсі майже чисто етичні принципи, то був той великий фермент, що його Драгоманів вкинув у галицьку суспільність. І тим він поклав одну з головних основ нашої реґенерації. Присоромлені показом своєї іґноранції в справі загально-людської освіти, болючо захоплені драгоманівським поглядом про обовязки інтеліґентної людини супроти маси робучого народу, деякі молоді Галичани кинулися до праці. Вони хапали, відки могли, матеріял, щоб виробити собі як мога суцільний світогляд; читали, сперечалися, сварились і знову сходились. Нараз на голови тих людей один за одним спадають політичні процеси, де їх охрещують офіціяльно назвою соціялістів і як таких засуджують при помочі юридичних кручків і непорозумінь, яким нині годі підібрати відповідну назву. Тільки в часі процесу і по процесі дехто з тих людей знайомиться докладніше з соціялістичними теоріями. Наслідком процесів викинені, фактично виелімінувані з руської суспільности, переляканої нечуваною появою „соціялістів" на галицькім ґрунті, вони з легкодушністю молодиків і з запалом людей, що не мають нічого більше до страчення, кидають гарячий визов у вічі суспільности. Таким визовом було розпочате 1878 р. видання „Громадського Друга". Майже кождий вірш, кожда повість, кожда стаття аж до бібліоґрафічних нотаток на окладинках, усе було провокацією старої галицько-руської рутини й інерції. Всюди в різкій формі висловлювано думки досі у нас нечувані, еретичні, беззаконні. Поліція старалась охоронити руську суспільність перед цим замахом на її душевний спокій, конфіскувала кожду книжку журналу за значну часть поміщених у ній статтей, суд затверджував конфіскати, а вкінці виточив субєктивний процес видавцеви і за одну повістку, яку би нині можна видрукувати спокійно без вичеркування хочби одного слова, засудив його на 6 місяців тюрми. Не чуючи себе в силі після недавнього процесу видержати ще й те тюремне замкнення, редактор виїхав до Женеви і видання, вже й без того зруйноване конфіскатами, упало.

Але рух, викликаний процесами і тим невдалим видавництвом, не втихав. Дехто із співробітників „Громадського Друга" в спілці з гуртом молодіжи взялися продовжати розпочате діло в іншій формі. Публіковано невеличкими брошурками переклади европейських учених і поетів, де порушувано питання досі непривичні, а то й страшні Галичанам: дарвінізм, свобідна критика, авторитет у вихованню і т. і. Рівночасно один із старшої генерації, д. Романчук, розпочав видавництво популярної ґазети „Батьківщина". Хоч видавець належав до найвидніших старших українофілів, то в його ґазеті українофільського в старім смаку не було майже нічого. Правопис етимольоґічний, про Україну, козаків, ґайдамаків, загалом про „славну минувшину" і „народні святощі" майже ані слова; натомісць тверезе, просте слово до селян про їх життєві справи, про те, що діється довкола них, у краю, в державі; деколи редакція не боялася сказати й острішого (наскільки це тоді можна було) слова осуду на тих, хво робив кривди народови, без огляду на те, чи це були свої, чи чужі. — все те робило „Батьківщину" перших років появою незвичайно цікавою й симпатичною. Не диво, що Драгоманів у Женеві хвалив її; цікавіше те, що в Ґаличині дехто з прихильників реакції бачив у ній ненависний дух Драгоманова і відгомін богохульних дописів „Громадського Друга", хоча редактор не був ані соціялістом, ані радикалом, а тільки попробував чесно і щиро робити своє діло — говорити народови те, що знав і думав. Треба пригадати собі ті часи і той ентузіязм, який будили нумери „Батьківщини" по наших селах. Від часів перших річників Наумовичевої „Науки" наші селяни не чули такого простого, ясного і симпатією навіяного слова; а про політичні та громадські справи Наумович ніколи не говорив так ясно й сміло. Тож не диво, що „Батьківщина" робила всюди велике враження; її дожидали люди цілими гуртами геть за селом, визираючи післанця, що мав принести нумер із почти; її відчитували письменні на цвинтарях під церквою в неділі перед цілою зібраною громадою, що, слухаючи непривичних для себе слів, звісток і порад, забувала про їжу й недільний відпочинок. Її слово було святе; кожда громада, де було хоч кілька людей живішої вдачі, вважала собі пунктом амбіції описати в „Батьківщині" свої громадські порядки чи злидні; з якого повіту, з якого кута не було звісток у „Батьківщині", і то звісток майже виключно писаних селянами, там люди ходили мов осоромлені на ціле сусідство, на ввесь край. Зерна духового життя, політичної і національної свідомости, кинені „Батьківщиної" під наші вбогі сільські стріхи, треба вважати одним із найцінніших здобутків нашого відродження. Вони принесли вже й не перестануть і досі приносити свої плоди.

(Кінець буде).

МИХАЙЛО ДРАГОМАНІВ
Народився в 1841 р. в Гадячому на Полтавщині.
Помер 20 червня 1895 р. в Софії, Болгарія.

В. Будзиновський.

ЗАЛІЗНІ ХОДАКИ

Селом ішов турист. На порозі одної хати стояла старша баба, мабуть господиня. Турист підійшов до неї, поздоровив і спитав, чи не дістав би молока.

— А чомуж би ні! — відповіла баба. — Солодке, чи гуслянку?

— Я волів би гуслянку, як зимна.

— Сідайте, зараз принесу.

Турист сів на лавці під хатою. Задивився на хату по тім боці вулиці. Старенька стріха ціла поросла мохом, вікна позакладані дошками. Очевидно, тепер ніхто в ній не мешкав.

— То мабуть хата якогось старого еміґранта, що виїхав з родиною і до старого краю назад не дуже квапиться? — спитав турист, коли баба принесла і коло нього на лавці поставила молоко.

— Ой, еміґрант! — відповіла баба, зітхнувши. — Таких еміґрантів не багато на сім світі!

Турист зацікавився і попросив бабу, щоби йому щось більше сказала про того еміґранта.

— Та розкажу, як хочете, — відповіла, сідаючи й собі на лавці.

• •

Давно то було — зачала баба. — Ая, давно. Я ще малою дівчиною була. В тій хаті жив чоловік, його звали Базьо. Та він то вбив свою жінку. Ой гарнаж вона була! Така, троха чорнява. Ну, та як він її вбив, приїхали пани з міста. Таки, бачите, дохтори. Тай пороли.

А Базьо сховався на під, розсунув стріху і дивиться. Далі він витягнув дошку зпід стріхи та написав співанку. Бо то, чуєте, він ще був такий прахтикант, що співанки знав складати. А ще до того письменний був, бувало за всяке зложить. А вже тото за свою небіжку то і я тямлю. У нас по селі скрізь співали, та так було зкінця:

Два городи лободи,
А третий барвінку,
Сталася нам новина:
Базьо забив жінку.
А знаєте, добрі люди,
З якої причини?
Ой тому, що відреклася
Рідної дитини.
А я мусів колисати,
Мами виглядати,
Скоро вікна засіріли,
Пішов я шукати.
Ой приходжу до кумоньки,
У кумоньки спали;
Тільки мої дрібні діти
Рано повставали.
Ой кумоньку, голубоньку!
Що ти си гадаєш,
Що ти моїм дрібним дітям
Матір відбираєш!
„Ой не привів я ю...
Сама приманджала,
Ще принесла горілочки,
Тай почастувала".
Ой бив я ю на земли, бив ю
на припічку,
Та пустив я ю до неба
Як палячу свічку.
Ой вивйшов я на Залуже,
Копиці стояли,
Ой що моїй Марисуні
Ручки поскладали.
Ой вийшов я у городець,
Барвінок радами,
Ой вже мої дрібні діти во
вік сиротами!

Пани, що приїхали з міста, зробили своє діло і поїхали у місто. А Базьо, як злізе з поду, як піде, то вже його ніхто й не видів. І шандарі не знайшли. А дітоньки, як звичайно без тата й мами. Бо й фамілії близької не було...

Порозбігалося то по селі. А у нас, як знаєте, такі вонячки! Двоє застрягло, тай пропало! А одно зголодніло, тай пустилося звідси до млина за хлібом. Тай звернулося з лавки, а вода вхопила як своє, тай й вже і по нім!

Аж якось то, може тому двацять років, я вже й господиня була своя і діточки були. Приходить якийсь старець та:

— Слава Ісусу Христу!

— Слава на віки, я йому відповідаю.

Тай сів собі під хатою. А я виджу, що з далекої дороги. Виношу йому миску логази. А він, як гляне, тай каже:

— Сховайте собі, Сілецька, я того не вживаю! От, як вже ласка, то дайте хлібця кавальчик.

Дала я йому хліба, та питаю:

— Дідусю! Ба, та звідки мене знаєте, що кличете Сілецькою?

Дивлюся, а дід посипав хліб порохом. Посипав і їсть. А я стала, тай дивлюся. Диво! Пек, пек. Ще як жию, такого цуда не виділа.

А він зїв хліб, тай каже:

— Не тямите, Сілецька, того Базя, що мешкав у тій хаті просто вас? Того, що то свою жінку вбив? Він, бачите, по тій пригоді пішов до самого святого вітця, що то мешкає страх далеко.

Чи не в самім Римі, казав, та я вже не тямлю.

— Був він у святого вітця, — розказував дід, — тай там сповідався свого гріха. А святий отець за покуту дав йому залізні ходаки, та доки не здруться, приказав їсти хліб з попелом.

А я дивлюся, та у нього такі залізні ходаки! Я аж остовпіла з дива, і словами не промовлю. Щось гейби за горло стисло.

А він і не довго чекав. Взяв палицю, подякував за хліб тай пішов. Тілько й чутки про нього було.

Ая, чуєте, пішов.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЩО КОШТУЄ ҐАЗЕТА?

Поважний український журнал „Вістник" в останньому числі приносить згадку про цікаву статтю „Ґазети Польскої" про справу дешевини книжки. Справа цікава й для нас, бо ми дуже любимо нарікати на занадто дорогі книжки. Стаття „Ґазети" наводить виводи німецького вченого Штайнкопфа, котрий обчислив, що при накладі книжки в 1,000 примірниках одна книжка коштує 3 марки 65 фенігів, при накладі 5,000 примірниках 1 марку 9 фенігів, а при більшому накладі ще менше.

Кому це видається дивним, той най пригадає собі, що при друкуванню кождої наступної тисячки примірників вживається тільки того одного складу, котрого вжито при друкуванню першої тисячки.

ОТЖЕ ХТО ВИНУВАТИЙ ЗА ДОРОЖНЕЧУ КНИЖКИ?

При виданню й розповсюдженню книжки співпрацюють три чинники: автор, накладець і читачі.

Коли йде про вину за дорожнечу книжки, то за це може бути винуватий один або більше з тих трох чинників. Автор винуватий тоді, коли він пише книжку, якою не може зацікавитися більше число читачів. Накладець винуватий тоді, як він видає непопитну книжку. Читачі винуваті тоді, коли вони вартісної книжки не читають так, як вона на це заслугує.

У нас ті читачі, що нарікають на дорожнечу книжки, могли би легко цьому зарадити, якби взялися більшим числом купувати книжку.

ПОРІВНЮЮТЬ ПЯСТУК ДО НОСА.

У нас часто люблять показувати на інші народи й казати: „Чому в нас книжка не може бути така дешева, як у Німців або Американців?"

Людина, що таке говорить, думає часто, що вона сказала щось дуже мудре. Вона часто надіється, що за такі слова її зараз возьмуть за людину, що любить читати книжки.

На ділі така людина показує, що вона не знає, що говорить. Вона порівнює річи, яких не можна порівнювати. Згадана вище праця Штайнкопфа подає, що „Бжола травня" Бонзельса розійшлася в Німеччині в 700,000 примірників, а „Струвельпетер" Гофмана в 5 мілонів 580,000 примірників.

„Вістник" каже: „Поділіть це навіть через десять (нас у Галичині і на Волині вдесятеро менше, ніж Німців у „райху"), а навіть через двацять чи трицять, навіть через сто! — то й тоді не осягнете накладу ніякої нашої книжки".

Якжеж у такім випадку може українська книжка коштувати стільки, як німецька? Жадати такого від української книжки має стільки розуму, що домагатися від нашого робітника, щоб заплатив податок Генрія Форда.

ЦІНА КНИЖКИ И КОШТИ ОГОЛОШЕННЯ.

Зачуваю теж часто нарікання на дорожнечу наших оголошень. Кажуть (і пишуть): Чому у вашій ґазеті оголошення дорожчі ніж у тамтій (української) ґазеті?

Люди, видно, трактують оголошення в ґазеті, як „мило, шварц і повило", котрі чейже не повинні дорожче коштувати тому, що їх купується в іншій крамниці. Тепер при читанню поданих тут уваг про ціну книжки неодин читач може сказати: „А що? Не казав я, що чим більша ґазета, то тим менше повинна числити за оголошення?"

Та колиб такий чоловік потрудився розвідатись у світі, то він переконавсяб, що в цілім світі чим більший наклад ґазети, тим дорожче в цій ґазеті коштує оголошення.

Чомуж це так? Просто: чим більший наклад ґазети, тим більше разів друкується оголошення і тим більше коштує папір (під це оголошення), друкарське чорнило, праця робітників, тощо.

Очевидно, оголошення в ґазеті, що має більше читачів, хоч дорожче, приносить кращу користь, ніж оголошення в менше почитній ґазеті.

НАСТРОЇ В ТЕПЕРІШНЬОМУ КИЄВІ.

Виленський російський часопис „Русское Слово" передає у ширшій статті враження одного Киянина, що втік з Києва. Ось кілька головних фактів. Харчева справа трохи поправилась, але харчів не можна дістати більш як на день і середня платня ледви дозволяє животіти. Молоко та молочні продукти дуже дорогі та рідкі. Одежі та обуви нема, а та, що є, найнижчого сорта.

Протирелігійна пропаґанда на селі ослабла; безбожники ідуть аґітувати на село тільки під охороною. На селах є ще досить церков. У Києві в центрі всі церкви зачинені, деякі зовсім покасують. Розбирають церкви тільки при допомозі міліції, лякаючись виступу робітників, що працюють. Поза містом є ще церкви, з винятком тих, що були при школах, фабриках і касарнях.

Архиєрейську службу правлять ще у церкві на Сінному базарі; ходять туди представники всіх верстов населення, з винятком тих, що ходять в одностроях. Релігійна боротьба зводиться головно до того, що розбирають церкви і переслідують священиків. Населення часто бере шлюби в церкві та хрестить діти потайки. Мода на світські імена замісць святих минула. Найчастіше імя Володимир, бо так звався святий і Ленін.

Беззахисних на вулицях дуже багато, але вони ходять одинцем, щоб їх поліція не переловила. Висилають їх до північних таборів, але від того число їх не меншає. Іноді беззахисні нападають і на поліцію.

Хабарництво в совєтських установах загальне. Беруть усі і все — найрадше валюту та дорогоцінности. Найбільше беруть хабарів ті, що рішають про висилку людей до безплатних санаторій. Були випадки, коли цілі ваґони з харчами або фабричними виробами, призначеними для державних крамниць, пропадали у дорозі. Раз на Дніпрі щезла баржа з 5 тонами шпениці і ніхто не знайшов її сліду в воді.

Населення сподівається війни, яка єдина може змінити теперішній лад. Громадяни перестали вже лякатися поліції та ГПУ і нераз голосно висловлюють своє обурення на прилюдних місцях, знаючи, що незадоволених забагато, щоб усіх можна арештувати.

ГЕТЬМАН МАЗЕПА В ШВЕДСЬКІЙ ІСТОРІОҐРАФІЇ.

(ВУНІ) Під поданим заголовком прочитав в „Українськім Науковім Інституті" в Берліні доц. д-р Крупницький публичний реферат, котрого зміст друкуємо на шпальтах нашого орґану.

Шведська історіоґрафія не звернула належної уваги на особу і діяльність Мазепи. Український гетьман цікавив її не сам по собі, тільки в звязку з походом Карла XII. 1708—1709 рр. на Україну. До цього часу появилася всього одна моноґрафія про Мазепу шведського історика Єнсена під назвою: „Мазепа. Історичні образи про Україну і часи Карла XII." (Люнд 1909, шведською мовою).

Ставлення шведської історіоґрафії до діяльности Мазепи не було одностайним. Стара шведська школа, як наприклад Фриксель або Е. Карлсон, поставилися до нього неґативно. Це стояло в тіснім звязку з оцінкою діяльности самого Карла XII. Як відомо, був для неї героєм, гідним подиву, не Карло XII, тільки шведський нарід у його змаганнях і невимовних жертвах підчас Великої Північної Війни. Якраз Карла XII. обвинувачувано в нещасливім висліді війни, при чім грали велику ролю в закидах шведських істориків персональні якости шведського короля. В той же самий спосіб потрактовано і Мазепу. Честилюбство, гордощі, хитрощі, непостійність, зрадливість мали бути рушійними силами його життєвої дороги і його наближення до Карла XII. Стара школа тут усе повернула в персональний бік. Це не була метода критицизму, тільки однобічного субєктивізму, поверхового психольоґізму. В цім відношенню можна встановити певну співпрацю між старою шведською й українською історіоґрафією. Життєпис Карла XII., написаний Фрикселем, використав український історик Костомарів, що написав велику моноґрафію про Мазепу. Праця Костомарова в свою чергу була відома Е. Карлсонови зі скороченого шведського перекладу, зробленого Зільверстольпе в шведськім „Історичнім Часописі" за 1883 р. Всім їм було спільне неґативне відношення як до Карла XII. так і до Мазепи.

Нова шведська школа зреґабілітувала особу й діяльність Карла XII. Для неї були чужі субєктивні оцінки старої школи. Вона виходила з фактів, а не з персональних якостей дієвих осіб. Ця метода вийшла і представленню Мазепи на користь. Такі історики як Галлендорф і Стілле підкреслили важливість звязку Карла XII. з Мазепою, тимбільше, що для них і самий похід шведського короля на Україну зовсім не був безнадійною авантурою. В їх працях знайдено, правда, вказівки на стратеґічні помилки Мазепи (наприклад у Стілле в справі знищення Батурина, тодішньої столиці України), але зате не видно якогось підкреслення „моральних" якостей Мазепи в дусі старої школи.

Проте моноґрафія Єнсена про Мазепу, хоч писана в часи існування нової школи, не залишила в собі сліду її річевого підходу до справи. Автор був добре ознайомлений з новою і старою українською літературою. Праці Уманця і Томашівського з їх позитивною оцінкою Мазепи були йому відомі. До його розпорядимости стояло чимало джерел, також і українських. Він спеціяльно обїздив цілу Україну і вступав у зносини з визначними українськими істориками. Не зважаючи на те, знаходимо в його моноґрафії неодну річеву помилку. Також підходив він до своєї теми скорше як літерат ніж фаховий історик. Йому бракувало, так би мовити, історичної перспективи. Він не тільки залишився вірним старій шведській школі, але далеко залишив її за собою в неґативнім преставленню українського гетьмана. Образ Мазепи вийшов у нього неісторичним, а якоюсь карикатурою. Неґативні „моральні" якости не тільки були положені в основу цілого викладу, але їм надано рішаюче значіння в усіх його поступованнях.

ДЕЩО ПРО ВИЩИЙ КОМАНДНИЙ СКЛАД МОСКОВСЬКОЇ АРМІЇ.

(УП, Париж). Вищий командний склад червоної армії і сам ґенеральний штаб не є такі одноцільні, як це моглоб видаватись на перший погляд. Старшин вищого командного складу можна поділити на дві катеґорії, з яких кожда має свій специфічний характер. До першої ґрупи належать ті старшини, що брали участь в московських війнах по боці большевиків і стали вищими старшинами лише завдяки своїм заслугам. Ґрупа ця досить сильна і впливова, хоч під військовим оглядом не зовсім на місці, бо бракує їй відповідної військової освіти. До неї належать Ворошилов, Якір (командує українською військовою округою), Дебенко, Бліхер, Буденний і багато інших комадирів на вищих становищах. Всі вони марксисти, за винятком хитрого хахла Буденного, який залишає собі все вільний шлях до відвороту, якби прийшла якась зміна. Всі вони лише репрезентують військовий стан, а в дійсности за ними стоять суфлєри, старшини ґенерального штабу старої чи нової школи. До цієї ґрупи належить також ґурток старшин совєтського вишколу, без заслуг, але ан високих становищах. Ця ґрупа визначається надзвичайно слабою інтеліґенцією.

Другу ґрупу вищого командного складу творять старшини ще старої армії, які одначе займають мало відповідальні становища і як ненадійні знаходяться все під надзором. З них багато ухитрились стати комуністами та добитись навіть високі посади, до командуючих округами включно.

Для підготовки старшини ґенерального штабу мають Совєти 11 академій: ґенерального штабу, морську, артилерійську, інжинірну, повітряну, хемічну, технічну, електротехнічну, механізації й моторизації, транспортну і політичну. Для пропаґанди військового діла відкрито ще позаочні курси ґенерального штабу та вечірню військову академію в Москві. Професори в тих всіх академіях солідні, але зате слухачі, цебто кандидати на старшин ґенерального штабу, дають багато до бажання, бо в 60% вони зовсім не підготовані до того, щоб слухати викладів академічного типу. Тому професори мусять свої виклади схематизувати та без зрозуміння подавати слухачам, щоб собі їх засвоїли. Така наука нагадує дуже науку військового діла в звичайних старшинських школах. Всі старшини ґенерального штабу мусять крім того ще бути партійцями і робити всю роботу, приписану для партійців. Ця робота забирає в них багато часу і на цьому терпить їх військовий вишкіл. Одначе партійна приналежність є для них запорукою, що академію вони закінчать успішно і підуть на призначені для них посади.

В порівнанні з старшинами вищого командного складу стоять старшини ґенерального штабу під оглядом освіти далеко вище, як це мусіло би бути в нормальних обставинах.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ГРЕЙТ МЕДОВС, Н. ДЖ. Тов. Любов, від. 143, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться 23-го червня, в годині 1-шій пополудні, в гали церковній. Просимо всіх членів прибути на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Члени, котрі ще не виміняли своїх старих грамот на нові, хай принесуть свої грамоти на ці збори, бо вже дуже короткий час на виміну. Такі члени, що не виміняють грамот, щоб потім не жалували та щоб не казали, що не знали. — Павло Ландяк.

Сумнів.

— Чи я маю ангела хоронителя?

— Певно, що маєш.

— А деж він тоді, як мене бють?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

МІКІЗРАКС, ПА.

На визвольну боротьбу.

Дня 11 травня відбулося весілля в У. Н. Домі молодої пари Семена Євсяка й Емілії Козак, свідомих та щирих Українців. По вечері забрав слово гром. С. Лапицький і пригадав зібраним гостям, щоб при сьогоднішній нагоді не забули про поміч на дальшу боротьбу за визволення України. Опісля промовляв гість з Клівленду, О., добр. Д. Шмагала. Тоді переведено збірку, яка принесла $15.

Місячна колекта за травень на визвольну боротьбу виносила $54, отже разом вислано на призначену ціль $69.00.

С. І. Костецький.

ІРВІНҐТОН, Н. ДЖ.

Для села Гнилички, повіт Збараж.

З села Гниличок прислали до односельчан в Америці отсей заклик:

Шановні Товариші односельчани!

В імені Комітету Будови Народнього Дому в Гниличках, звертаємось до Вас, Братя, з дуже важною справою. Ви знаєте, що в нашому селі, так як і в інших селах західньо-українських земель, будується Народній Дім. Там у будуччині молоде покоління буде мати де набути знання, та біля нього буде воно організуватись для кращої будуччини.

Історія цієї будови така: Тепер у Польщі, заки приступиться до такої будови, треба дістати дозвіл. Його дуже тяжко одержати, але ми якось його дістали. Дозвіл важний тільки на два роки. Якщо впротязі двох літ нічого не зробиться, дозвіл тратить свою силу і треба старатись за новий. Ми дозвіл отримали ще в 1933 році, і він кінчиться цього 1935 року. Протягом двох літ ми скінчили мур. Тепер так нас притиснули, що жадного дозволу на вистави, чи фестини, з котрих завсіди приходило багато помочі, не дають. Знають, що час двох літ минає, навіть дозволу на переведення збірки нам не дають. Тепер перед нами небезпека, що коли цього року не накриємо муру дахом, то потім влада мже сказати, що мур нездалий. А як ні, то скажуть, що прийдуть нам з помічю, тільки нехай буде „Дом вспульни". В теперішних відносинах усе можливе.

Наше село має 200 нумерів, але з того 100 ставляться до справи будови байдужно, 50 не хочуть дому, а тільки 50 беруться щиро до цього діла. Аж страх збирає, коли подумати, що буде дальше! Ми вложили стільки праці й все це може піти надармо!

Тому в імени комітету в першій мірі складаємо Вам щиру подяку за Вашу поміч, яку Ви нам дали дотепер, і кличемо до Вас, щоб Ви й надалі стояли рамя в рамя з нами та помогли нам докінчити почату будову. Будемо старатися тут зібрати якнайбільше, але й Вас просимо ще раз про щедрий даток. Ще на дерево і бляху треба три тисячі злотих, бо за таке, як вікна й двері, то вже буде легке. Найважніше дах! Дуже Вас просимо стати нам до помочі!

За Комітет Будови Народнього Дому в Гниличках:

С. Козуб, І. Галабурда, В. Возьний.

Шановні Громадяни!

Наші рідні по крови й кости простягають зболілі свої руки до нас і просять помочі, не для себе, але для добра будучого покоління. Хоч прибиті горем і нуждою, хоч їх часто пацифікують, катують і в тюрми саджають, однак вони міцно держать свій український прапор. Ми, громадяни й товариші-односельчани, не маємо права їм відмовити! Ми обовязково мусимо дати їм цю поміч. Нехай кінчать будову.

На докінчення Народнього Дому в Гниличках зложили вже свої жертви:

По $1: Т. Ярош, К. Оховська (Шуст), Ю. Миронишин (Стецюк), В. Галабурда, Р. Мельничук, Стефанія Литвин, Ольга Литвин, Д. Гучик, П. Жук (Рудик), Т. Скоць, К. Кравчук (Шуст), Ю. Гуменюк, Т. Рогач, С. Новомлинський, Д. Малик, Ю. Марищук, П. Желінський; по $2: Г. Яриш, Г. Ліхтен, А. Яриш, Ю. (Бриняк) Литвин, М. Гапанович (Сідловська), Ю. Богданська (Берчук); П. Янчак 25 ц.; по $5: Г. Гладкий, М. Литвин, Л. Янчак, К. Цесляк (Мозій); по $10: В. Ярoцький, І. Ретька, Д. Бородавчук; по $15: В. Шпундер, І. Шпундер; К. Лучка $20; В. Пилипчук $30; по $40: П. Литвин, Е. Пилипчук; по $50: А. Яроцька, М. Козуб.

Кождий наш односельчанин, де він не був би, в Америці чи в Канаді, повинен у своїй місцевости зібрати кілька долярів і вислати на руки Комітету Будови Народнього Дому в Гниличках.

За Комітет в Америці:

Панкрат Литвин, (279 E. Houston Street, New York City), В. Яроцький, В. Шпундер, М. Козуб.

Розсіяний.

— Котрого нині?

— Подивися на дату в газеті.

— Коли ця газета вчорашня.

ВАКАЦІЇ ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Чи виїжджаєте куди цього літа? Було би добре, щоб їхали, бо зміна окружения та денне проживання приносить користь для кожного. Одначе треба упевнитися про вибір здорового місця. Хоч це вигладає на трудність, то фактично справа дуже проста.

Чи виїжджаєте в гори, на морське побереже, або деінде, упевніться, чи дім замешкання, табор (кемпа) або готель, в котрім думаєте зупинитися, мають запас здорової води та санітарно уладжені для видільни, чи вживають тільки переваренного молока, чи кухня таїдальня охоронені перед мушвою, чи на вікнах є відповідні сітки, чи нема комарів і чи кухонні робітники та їдальна прислуга є чисто й старанно приодіті. Відповідні інформації можна мабуть дістати на жадання від стейтового департаменту здоровля. Більшість таких місць є безпечні, але не зашкодить добре упевнитись.

Коли плянуєте подорож автомобілем, то повинні пристосувати подвійну обачність. На випадок пристанівку для їжі чи пиття коло придорожної крамнички, упевніться, чи місце є чисте й санітарне. Вживайте простого розсудку. Перегляньте місце наскрізь. В декотрих примітивних місцях начиння та склянки наскорі вмивають та не зливають горячою водою. Споживчі артикули обсідають мухи та припадає порох. Відвідуйте тільки такі місця, котрі відповідають санітарним приписам, де поживу подають у чистий спосіб, де нема пороху та ріжнородних комах.

Треба теж памятати, щоби підчас подорожі автомобілем чи пішки не пити води з придорожного джерела або ставу, хіба як є напис від заряду здоровля, що вода тамки надається до вжитку. Гірські річки не завсіди такі чисті, як виглядають.

Коли ночуєте в таборі біля річки, переваруйте воду для варива і пиття. Це забирає небагато часу, а приносить великі користи, вартніші від труду. Коли не можете дістати пастеризованого молока підчас перебування в таборі, переварюйте сире молоко або вживайте згущеного молока з бляшанок.

Пристосування до цих порад це добра та не дорога обезпека здоровля.

ФЛІС.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ПАРОХІЯ ІМ. СВ. ТРОЙЦІ В ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

—: улаштовує :—

з приводу 15-літнього ювилею заснования парохії

В ЧЕТВЕР, ДНЯ 4-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1935 РОКУ

УРОЧИСТУ СЛУЖБУ БОЖУ

В церкві ім. Св. Тройці на Ліберті і Вудленд вулиці в Трентон при участи дооколичних священиків.

ПОЧАТОК РІВНО В 10 ГОД. РАНО (ЛІТНІЙ ЧАС).

По Службі Божій в 1-шій год. на фармі Блощишина

ЮВИЛЕЙНИЙ ОБІД ДЛЯ ГОСТЕЙ.

По обіді точно в 4-тій годині

ВЕЛИЧАВИЙ ФЕСТИН

а) Рухові вправи дівчат, б) танки уладу Авраменка, в) виступи хорів і г) сольо з гітарою виконає відомий артист Й. Давиденко.

Святочний комітет азпрошує на це ювилейне свято всі місцеві і позамісцеві братства, сестрицтва, молодечі товариства, співацькі хори як з близька так і з далека. **Всі прийдіть на це величаве свято.**

З церкви і з ґалі на 18 Вудланд вулиці будуть відвозити троками і автами гостей до парку. На ґалі до третої години чекатиме спеціяльний чоловік, який буде вказувати дорогу до парку.

ДОРОГОВКАЗ: На фарму Блощишина їхати просто So. Broad вулицею до Bordentown Rd., там скрутити направо і їхати аж до Groverville Rd., тут скрутити вліво і на цій дорозі фарма.

ВСТУП НА ПІКНІК 25 Ц.

142 **Ювилейний Комітет.**

У В А Г А! КУРТІС БАЙ, МД. У В А Г А!

Подаємо до відома, що Український Демократичний Сітизенський Клюб 25 W.

—: буде мати :—

РІЧНІ ЗБОРИ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 23-ГО ЧЕРВНЯ (JUNE) 1935 РОКУ

Збори відбудуться в 5-тій годині пополудні.

На зборах буде вибір нового уряду. Тому обовязком кождого члена Клюбу є прибути на збори. По зборах буде забава. 142

В. Чачка, пр. **А. Шандровський** секр.

ПОЗІР! ГАРТФОРД Й ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

БРАТСТВО СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ ВІДДІЛ 277 УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

:—:—: влаштовує :—:—:

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ

ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 23-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1935

ПОЧАТОК ПІКНІКУ В ГОДИНІ 1-шій ПОПОЛ.

В LIGHT HOUSE GROVE, GLASTONBURY, Sta. 24.

Дорогі Родимці! Братство св. Івана Хрестителя, запрошує Гартфордську громаду, а також позамісцеві громади на цей ПІКНІК, позаяк буде нагода побачити знайомих і весело потанцювати на свіжім воздусі при першорядній оркестрі.

Вступ 25 центів. Для дітей пониж. 16 літ вступ вільний.

За добру забаву та чесну обслугу ручить **Комітет.**

ДОРОГОВКАЗ: Беріть „Бос" (BUS) на розі State і Market Sts. і їдьте до 24-го стейшіна, а опісля на право пішком.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN CLASS GRADUATED SUNDAY.

Twenty-two members of the school of Ukrainian folk ballet conducted in this city for the past 22 weeks under the auspices of the St. Nicholas Ukrainian church were graduated Sunday afternoon in a unique ceremony held in the City Hall.

Assisting in the program was a similar graduating class of 15 from a Pittsfield school. The graduates, all under sixteen, dressed in the bright colored costume of their native Ukraine, staged a program of folk dance and music.

Vasille Avramenko, who conducts the class, was assisted in the commencement exercises by Nicholas Arseny, ballet master from Cohoes, and Prof. Vaislle Lwiwsky.

The ballet will be continued next year as an adult class.

(The Hudson Eevning Register, Monday, June 10, 1935).

UKRAINIAN FOLK DANCES SHOWN.

Ballet Appears in Colorful Costumes at Capitol Theater.

Several hundred persons, many Ukrainian natives living in the Capitol District, attended the Capitol Theater last night to witness the program of the Ukrainian Folk Ballet under Vasile Avramenko and Nicholas Arseny, assisted by the National Ukrainian Chorus of Watervliet and Troy, conducted by Prof. George Berezinsky.

The performance on the stage was precdded by a parade of the ballet artists and singers in their colorfully hand-embroidered costumes, and a visit to City Hall. The costumes were gathered from all provinces of the Ukraine by the balletmaster, Avramenko, who made a solo appearance during the program in an heroic bit of choreography entitled "Cossack Gonta."

Outstanding among the dance numbers was the "Zurawlee" performed by children, the "Cossachok of Podolia" featuring two 4-year-olds, the "Kolomeyka Seianka" presented by men and women and "Arkan" by men dancers only.

(Albany Evening News, Friday, May 31, 1935).

Програна справа.

На одній передвиборчій нараді в Польщі, при виборі війта, підбігає один з виборців до одного з кандидатів і каже:

— Не турбуйтеся, всі чесні виборці голосуватимуть на вас.

— Як так, — відповідає кандидат, — то програна справа; напевно не буду мати більшости.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ОЛИФАНТ, ПА. — Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 23. червня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. Обовязком кождого члена є прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Просимо членів, котрі ще не звернули грошей за тікети, на баль, щоб постарались принести на збори, щоб контрольори могли здати на піврічних зборах своє справоздання як слід. Таксамо вже останній раз пригадується тих двох членів нашого відділу, що остались в старім роді обезпечення, щоб Ви задля власного свого добра принесли свої старі грамоти, і виміняли на нові, бо реченець вже за плечима. — Секретар.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (49)

Задеревілий зі страху, викликаного його пригодами, Станислав Обровський послухав містичного голосу з дерева. Як автомат, він обернувся та вийшов через браму села в густий і темний ліс. Він не знав, що Тарзан уратував йому життя, натхнувши дикого ватажка страхом.

Тарзан зняв мотуз з тіла Рунгулі, котрий вірив, що його переможець це чорт. Потім він побіг легко по дереві на зад хати та опустився на землю. Перекрадаючися поза хати так, щоб дикуни його не бачили, він побіг скоро до палісади, зачинив браму та побіг скоро в ліс.

Обровський не чув ніякого шелесту, як Тарзан до нього підійшов, бо Тарзан умів тихо підходити. Якийсь час він був самий. За хвилину до нього промовив голос: „Ходи за мною!" Обровський обернувся й побачив у півсумерку постать людини свого росту. „Хто ти такий?" — спитався Обровський. „Я Тарзан", відповів тамтой.

Обровський здивувався. Він чув про Тарзана, але був певний, що це леґендарна постать африканської суші. І як перед ним станув живий Тарзан, Обровський не мав найменшого поняття про те, яку то ролю відограє Тарзан у долі виправи з Голівуду.